

In memoriam Kovács János
„Szegedi voltam,
testestől, lelkestől”

A közelmúltban emlegettük, amikor a Hosszú út az éjszakába stúdióbemutatója volt a Kisszínház színpadán. Az idősebb Tyrone volt az utolsó nagy szegedi szerepe – és sikere. A darabot még Ruszt József rendezte, aki a bemutató után hamarosan Zalaegerszegre ment új színházat alapítani, Kovács János, „a” szegedi színész pedig elszereződött Pestre...

Ma temetik.

Nem nagyon lehet érteni ezt a mondatot. Bár egy évtizede nem volt itthon, úgy értem, nem lehetett vele összefutni a Deák Ferenc utcában – színházból jövet-menet percenként megállt valakivel, ismerőssel, baráttal szót váltani –, a klubban; nem szavalt az ünnepségeken; de amikor föltűnt a filmvászonon, vagy egy-egy tévészerepben, összeszaladt a család: „Nézzétek, a Kovács Jancsi!” Mint amikor közlünk valóra ismerünk...

Harminc évig volt a Szegedi Nemzeti Színház tagja. Ismerem egy fiatalkori fotóját: az Ármány és szerelem Ferdinándja – a mindenre emlékező Horkits Erzsike mesélte – volt az első áttűtő sikere. Erős szemöldökű, markáns vonású férfiarcot mutat a kép; hozzáképzelem a mély, meleg hangot...

Nem lehet érteni ezt a mondatot: ma temetik?

Az ügynök halála Biffje, a Bánk bán Tiborca, a Rozsdatemető idősebb Hábeterje (Hőgye Zsuzsa játszotta Hábeterlennét) – máig emlegetett, remek alakításai voltak. Maróthy Lajosnak két drámája ment Szegeden, az Egy válás történetében és a Közéletrajz címűben is kiváló nyújtott.

Azt írta a máig egyetlen szegedi színháztörténeti könyvbe: „...szegedi voltam, testestől, lelkestől. Minden kitüntetésem Szegeden kaptam, és az emberek velem örültek sikereimnek. Ma, ha egy-egy forró sikerű premier eszembe jut a Nagyszínház színpadán, bepárasodik a szemem. Nagyon szeretnék még a megújult színpadán is játszani, és érezni a soha nem felejtett szegediek jelenlétét.” A Szegedi Nemzeti Színházban lehet érezni az ő jelenlétét.

S. E.

DM

PROGRAMAJÁNLAT

MA

MESEVÁR – Benedek Elek: A döglött egerek, 14.30–16 óráig a Százszorszép Gyermekházban.

A SZEGEDI FINN KLUB 17 órai kezdettel kiskarácsonyt tart. Az ünnepség a Király-König Péter Zeneiskola növendékeinek hangversenyével kezdődik az evangélikus templomban, majd a Téliapó érkezik a gyerekekhez a gyülekezeti terembe. Belépés: egy szál gyertya.

ÓTÓRAI TINITEA, jóga és meditáció, 17 órától, vendég: Iván Risztics; OM DEPP VÉDIKUS JÓGAKÖR – a Szegedi Magyar Hindu Jóga Vedanta Társaság rendezvénye, 18 órától az ifjúsági házban.

SUPERBOOK (A könyvek könyve) Club gyermekeknek a BBMK Belvárosi klubjában 17 órakor.

KONRÁD GYÖRGY Az újjászületés melankóliája című esszékötetéről beszélget Mikola Gyöngyivel 18 órától a Virág Cukrászda zöld szalonjában.

AZ UFÓK LÉTEZNEK című színes, szinkronizált amerikai dokumentumfilmet vetítik a Riufor Társaság szervezésében, a Bálint Sándor Művelődési Házban, 18 órakor.

HALADÓ ROCK AND ROLL 18 órától a Juhász Gyula Művelődési Központ-

ban. Vezeti: Gergelyné Dudás Klára.

BARCZI PÉTER hegedű hangversenye este 7 órakor kezdődik a Konzervatórium kistermében. Műsoron: Beethoven, J. S. Bach, Brahms, Walton, Ravel és Gershwin művei. Zongorán közreműködik: Várnagyiné Szőnye Katalin és Tóth Attila (III. évf.). Tanár: S. Dobos Márta.

HOLNAP

AMIGA KLUB 17 órakor; A TERMÉSZETBÚVÁR KLUB évadzáró bulija (tea, diavetítés, beszélgetés) 18 órakor kezdődik az ifjúsági házban.

A TÁNCJÓGA előadást Swami Advaitananda vezeti 18 órától a Juhász Gyula Művelődési Központban.

MAROSVÁRI PÉTER (orgona) és a SZEGEDI EGYETEMI ÉNEKKAR hangversenye 19 órakor kezdődik a felsővárosi Szt. Miklós templomban. Vezényel: Gyüdi Sándor, Száz Krisztina, Kohlmann Péter.

TIBICINES TEMESIENSES – a Temesvári Filharmonia Szimfonikus Zenekara fúvós oktettyjének hangversenye, a Nemzeti Filharmonia szervezésében, a Deák Ferenc Gimnáziumban, este fél 8 órakor. Műsoron Mozart- és Beethoven-művek.

Nyitva tartás:
hétfő–péntek: 9–15 óráig,
szombaton: 8–12 óráig,
Telefon: 326-37721-317
326-93321-317

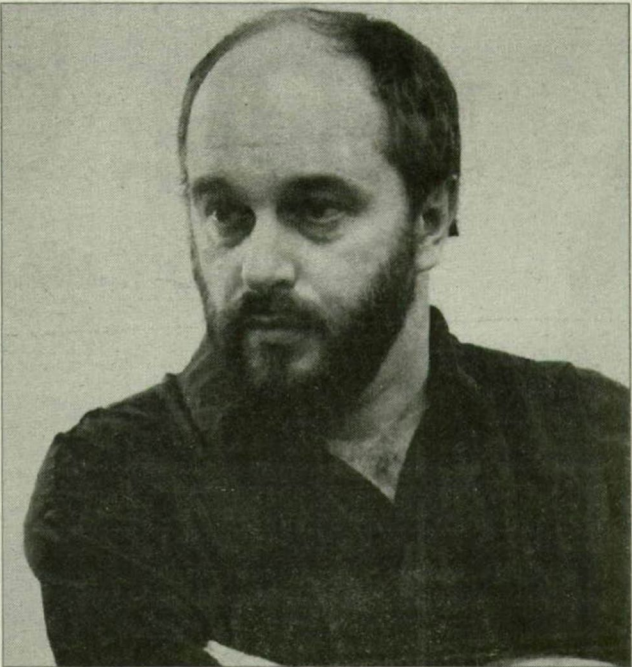
Egy amerikai – itthon

Both András operaszínpada

– Nem tudom, hogy tipikus-e, de minden bizonnyal valódi amerikai karriertörténet az öné; kérem, mesélje el!

– Talán símább volt az utam, mint sok más Európából érkezett amerikai művész-társamnak. Amennyiben nem kellett legalulról kezdenem, hanem mindjárt Amerikába érkezésem után az egyik legjobb színházban, neves rendezővel sikeres darabot csinálhattam. Lucian Pintilie, a szintén Bukarestből emigrált művész a minneapolis-i színházban rendezte Gogol Revizorját, s miután a román színjátszás fénykorából, a korai hetvenes évekből, Bukarestből jól ismertük egymást, engem hívott tervezni. Ezután egy Harold Pinter-darabban is együtt dolgoztunk. Azóta sem tudom, mi módon jutott el a hírem Kaliforniába, de tény, hogy meghívtak a Vizuális Művészetek Egyetemére a díszlettervezői fakultás vezetőjének. Ez négy évvel ezelőtti történet, azóta tanítok, ami több szempontból előnyös.

– Az anyagi biztonságra gondolt?

FOTÓ: SCHMIDT ANDREA

Az évad második operabemutatójának, az André Chénier-nek vendégművész tervezte a díszleteit: Both András a kaliforniai San Diego egyetemén tanít, díszlettervezői szakot vezet és persze tervez, elsősorban amerikai színházakban. A szegedi bemutató február elején lesz, de a tervezőmunkának most van a dandárja: Both Andrásnak hamarosan vissza kell utaznia Kaliforniába, így a Giordano-opera színpadának kivitelezési munkáit majd kolléganője, Juhász Katalin irányítja. A marosvásárhelyi születésű, 1983-ban kivándorolt művész „rendes szabadsága” alatt, az utóbbi fél évben Magyarországon és Romániában dolgozott, a szegedi lesz a harmadik „ittthoni” előadása.

keztem – 1976-ban végeztem díszlettervezői szakon. Nagy hatással volt rám az akkor névös romániai színjátszás. Valóban európai előadásokat lehetett látni 1969-70-71-ben, nemcsak Bukarestben, hanem más kelet-európai országokban is. Ez volt a Grotowski, Ljubimov és mások által fémjelzett korszak. A Világsszínház nem érezte távol, nagyszerű alkotókkal, jó előadásokat csináltunk.

– Miért disszidált?

– Politikai okok miatt. Román és magyar ellenzéki barátaim voltak, erdélyi kapcsolataim, ahhoz a körhöz tartoztam, akiket szemmel tartott a Securitate. Nem engedtek ki Salzburgba egy nemzetközi szcenikai szemináriumra – talán ez volt az utolsó csepp a pohárban. Néhány évig jártam-keltem a világban, Londonban, Stuttgartban dolgoztam, végül Amerikában kötöttem ki.

– Milyen előadások díszleteit tervezte?

– Shakespeare-darabok színpadait, Seattle-ben a Julius Caesarét, aztán a Téli rege, a Fogat fogórt következett, Tenessey Williams: Üvegfigurák, Genet: Cselédek című darabjához és más előadásokhoz készítettem terveket. A hozott és persze közben kifejlesztett „pakomban” olyan színpad ideája volt és van, amely atmoszférikus tér, nem ismétli, nem reprodukálja, vagy illusztrálja a szavakat, gondolatokat, történeteket, hanem inkább kommentálja, fölerősíti. Szerintem is az a jó tér, amiről Pinter beszél: amelyben a szavak „jobban csengenek”. A színházi előadás – akár egy dzsesszkvartett produkciója: a szólamok megkülönböztethetők, mégis összefonódnak, együtt hatnak; a színpadi tér izgalmas vizualitásának a színészi játékkal, a darab gondolataival és az előadás egyéb elemeivel kölcsönhatásban kell érvényesülnie.

– Hogyan sikerül közelíteni

ehhez az ideához most, hogy Galgóczy Judit rendezővel dolgozik?

– Számomra valóban nemcsak az a fontos, amikor elvállalok egy munkát, hogy mi a darab, hanem az is, hogy ki a rendező. Galgóczy Judittal jól dolgozunk együtt, egymást inspirálva; gazdag alkotói fantáziájú, vizuálisan is érzékeny művész. Ő is, ugyanúgy mint én, dinamikus térben gondolkodik; szeretem, ha a próbák idejére is nyitva maradhatnak az ajtók új és új ötleteknek. Meg kell mondanom, hogy a világ valamennyi igazán jó színházi produkciója így születik: alkotó légkörű, együttes munkát preferáló műhelyben. Örülök, hogy a szegedibe is bekerülhettem.

– Ez hogyan történt? Említette, hogy eddig csak egy operaelőadás díszleteit tervezte...

– Amerikában az úgy van, hogy hat év tanítás után az ember egy év szabadságot kap. Az éveim után én most fél éves szabadságot kaptam. Mivel Tompa Gábor régi barátom, szívesen mentem haza a hívására, s az erdélyi színjátszás 200 éves évfordulójára Kolozsvárott a „Szentivánéjti” állítottuk színpadra. Ezután Szolnokra hívtak, a „Godot” színpadát csináltam, majd elfogadtam Galgóczy Judit meghívását is, mert roppant vonzó számomra az a vizuális nyitási lehetőség, amit a zene ad. Szegedi munkám megerősítette bennem a vágyat: a jövőben az operaszínpadokon szeretnék többet dolgozni.

– A fél év alatt nem gondolt arra, hogy itthon kéne maradni?

– Nem tagadhatom, hogy megérintett az európai spiritualitás... Amerika – egy másik bolygó. Szakmailag óriási lehetőségeket nyújt, mert a profizmust, amit én is nagyra tartok, ott általános elismerés övezi. De hiányzik az a szellemiség, ami Európában honos, ami az enyém is, amiben itt otthonosan tudok dolgozni. Az is igaz azonban, hogy én már más vagyok, mint az apám, akinek meg kell legyen a két fenyőfája, a patakja, mert különben nem érzi, hogy otthon van. Most tehát visszautazom San Diegóba...

SULYOK ERZSÉBET

Ma este, a Deák gimnáziumban

Bega-parti fúvósszólisták Szegeden

A Temesvári Szimfonikus Zenekar fúvós szólamainak legjobbjai évek óta művelik közösen a kamaramuzsikálást, így azután oktettyük, a Tibicines Temesienses jó nevű együttesnek számít Romániaszerte, de külföldön is már többször szerepeltek. A két oboistából, két klarinétosból, két kürtösből és két fagottosból álló csoport tagjainak a neve is jól tükrözi. Bánát néprajzi sokszínűségét. Román, német, bolgár, magyar nemzetiségre utaló zenészek vállalták annak idején a zenekari szolgálatok mellett a különmunkát, hogy a zeneirodalom e mostohán kezelt és ritkán megszólaltatott remekeit közönség elé vigyék. A Filharmonia „A” jelű kamarabérleti sorozatának keretében tegnapi hódmezővásárhelyi koncertjük után ma este Sze-

geden, a Deák gimnáziumban lépnek pódiumra, este fél 8-kor. Mozart és Beethoven-alkotásokat hallhatunk előadásukban, elsőként az Esz-dúr hangnemű 375-ös Köchl-jegyzékszámú Szerenádot. Amikor e művét komponálta Mozart, már 30 éves volt. Érett zeneszerzőként megvált a salzburgi hercegek udvarától, a szabad művészetet terheit vállalva. Épphogy letelepedett Bécsben, tele reménnyel, életkedvvel. Eredetileg csak klarinét, kürtre és fagottra írta a műfaj külső formáit megőrző, ötrészes darabot, amely két menüett-tételt is tartalmaz. Egy évvel később egészítette ki az előadóapparátust oboákkal is.

Jóval korábban, 1775-ben született a 213-as jegyzékszámot viselő F-dúr Divertimento.

Túl van már Mozart jó néhány itáliai tanulmány- és hangversenykörúton, két éve Salzburgban él, művein már érezhető Haydn hatása. Ezekben az években sok-sok divertimentót komponál, és ezek mind a szerző hangszeres fantáziájának mesébe illő gazdagságáról adnak káprázatos képet. Amellett legkülönbözőbb összeállítású együttesekre készülnek ezek az „alkalmiaknak” is nevezhető szerzemények.

Beethoven: Esz-dúr oktettyét játssza még (mai) szegedi koncertjén a Tibicines Temesienses. Ez a darab – a nyitó számmal ellentétben – eredetileg erre a hangszer-összeállításra készült 1792-ben, viszont három évvel később átdolgozta vonósötösrre is. Szinte még tanulóéveit töltötte Bonnban ekkor Beethoven, de

már templomi, koncert és színházbéli elkötelezettségei is voltak. A választófejedelem asztali muzsikuskainak készült a négyteteles darab, melynek hangszerezése nem igazi kamarazeneré vall. A nyitó részben az első oboa szólisztikus szerepet játszik, a többi a régi concertók „tuttját” idézi. Ez a komponálási mód megmarad a továbbiakban is. Vezető szerepét az oboa megosztja az első fagottal, majd a klarinét és a kürtök következnek.

Érdekesnek ígérkezik tehát a hangverseny, amelynek előadói Laurentiu Baciú, Radu Taga, Liviu Bocsan, Emil Sein, Moise Popa, Dorin Tereu, Alexandru Nichisov, Farkas Csaba.

KUTAS JÁNOS